

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 7

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 7

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2023

УДК 81+82:811.11+811.13

S 90

Рецензент:

Мізін К.І. д-р філол. наук, професор, професор кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі, завідувач кафедри

Studia Philologica : зб. студент. наук. праць / редколегія:

S 90 О.В. Деменчук, О.В. Константінова, О.І. Павлова [та ін.].
Рівне : РДГУ, 2023. Вип. 7. 56 с.

Studia Philologica : The Collection of Students' Scientific Works
/ O.V. Demenchuk, O.V. Konstantinova, O.I. Pavlova et al. (eds.).
Rivne : RSUH, 2023. Issue 7. 56 p.

У збірнику студентських наукових праць «Studia Philologica» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем сучасної філології: германського та романського мовознавства, зіставного мовознавства, лінгвістики тексту, термінознавства, перекладознавства.

The Collection of Students' Scientific Works «Studia Philologica» focuses on the topical issues of contemporary philology: Germanic and Romance Linguistics, Contrastive Linguistics, Text Linguistics, Terminology, and Translation Studies.

УДК 81+82:811.11+811.13

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Константінова О.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(*протокол № 7 від 22 червня 2023 р.*)

© Автори публікацій, 2023

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2023

ЗМІСТ

ГЕРМАНСЬКЕ ТА РОМАНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

Дрозд Д.С.	ВИДИ МОВЛЕННЕВОГО ВПЛИВУ: ПЕРСУАЗИВНІСТЬ, АРГУМЕНТОВАНІСТЬ, СУГЕСТИВНІСТЬ	4
Мацюк О.В.	НІМЕЦЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ	7

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Верко Т.О.	ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОМПОНЕНТОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ РОДИННИХ ЗВ'ЯЗКІВ	12
Малиновська І.В.	ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>ЗЕМЛЯ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	17

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Павлів А.А.	СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	23
Терпелюк Т.Ю.	ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ КОНСТРУЮВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ В ТВОРІ	28

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Павлова О.І., Кондратюк Н.В.	ТЕРМІНИ-ЕПОНІМИ І НОМЕНИ В АСТРОНОМІЧНІЙ ЛЕКСИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	33
---	---	----

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Давиденко Я.О.	ВІДТВОРЕННЯ В ПЕРЕКЛАДІ СТРУКТУРИ ТЕКСТІВ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	39
Коломієць Н.М.	ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНОЇ ІНТЕНЦІЇ НА ПРИКЛАДІ АНАЛІЗУ ПЕРЕКЛАДІВ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕКСТІВ КОМПАНІЇ «ВЕРАЛІЯ»	45
Сиворіг Н.В.	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ФО З КОМПОНЕНТОМ-ОРНІТОНІМОМ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	50

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

56

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Павлова О.І., Кондратюк Н.В.

Рівненський державний гуманітарний університет

ТЕРМІНИ-ЕПОНІМИ І НОМЕНИ В АСТРОНОМІЧНІЙ ЛЕКСИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Стаття присвячена вивченню двох різновидів спеціальної астрономічної лексики в англійській мові: термінів-епонімів і номенів. Визначено основні мовні особливості й структурну організацію цих лексичних одиниць. Проаналізовано основні моделі, за якими утворено епонімічні терміни-словосполучення.

Ключові слова: астрономічна лексика, термін-епонім, номен, номенклатура.

Summary. The article deals with the study of two types of special astronomical lexicon in English: eponymic terms and nomens. The main linguistic peculiarities and the structural organization of these lexical units have been determined. The main term-building models of eponymic multi-word terms have been analysed.

Key words: astronomical lexicon, eponymic term, nomen, nomenclature.

Актуальність цієї статті визначається теоретичним і практичним значенням досліджень у царині термінознавства, які набувають особливу значущість у період інтенсивного розвитку науки і техніки й розширення міжнародних контактів. Термінологія відіграє важливу роль у науковому пізнанні, вона є джерелом отримання, накопичення і збереження науково-технічної інформації, а також засобом передавання науково-технічних знань.

Проблема існування і поширення епонімічних термінів, їхніх мовних характеристик, особливостей функціонування в науковій літературі й т. ін. являє собою одну із найактуальніших проблем термінознавства. Цю проблему вивчали вчені різних країн: М. Дзюба, Б. Михайлишин, Р. Микульчик (Україна), Г. Беженарь (Молдова), Дж. Менжик, Б. Нерадко-Іваницька (Польща), Ф. Попеску (Румунія), С. Танеева (Болгарія), Б. Капуццо (Італія) та ін. Праці вищезгаданих лінгвістів і термінознавців присвячені різним аспектам вивчення епонімічних термінів: проблемі мотивованості; позитивним і негативним якостям, особливостям структури і семантики, функціям епонімічних термінів і т.ін. Аналіз наукової літератури показує, що більшість досліджень присвячено вивченню епонімічних термінів

медичної науки взагалі, і термінології певних галузей медицини зокрема. І це цілком зрозуміло тому, що саме медична термінологія налічує найбільшу кількість епонімічних термінів у будь-якій мові — 9000 мовних одиниць.

Однак, не зважаючи на певну кількість досліджень епонімічних термінів у різних галузях науки і техніки (медицина, фізика, хімія, соціологія, спорт, авіація), вивчення проблеми існування і функціонування епонімічних термінів у різних термінологіях англійської мови не можна вважати вичерпним. Досі немає єдиної, універсальної дефініції цього типу термінів, не визначено мовний статус термінів-епонімів, майже зовсім не вивчені епонімічні терміни та їх особливості в деяких галузях знань (музика, астрономія, політологія) і т.ін.

Проблема існування і функціонування номенів у лексиці певних галузей науки і техніки, особливості цього різновиду спеціальних лексичних одиниць, досліджені ще меншою мірою. Вивченню номенів присвячені праці М. Дзюби, Б. Михайлишина, Н. Нікуліної (Україна), В. Лейчика, О. Какзанової (Росія).

Щодо вивчення номенів, можна зазначити, що досі немає несуперечливої дефініції й назви на позначення терміна «номен», не схарактеризовані класифікаційні ознаки номенів, не визначено їхній мовний статус тощо.

Основною метою роботи є вивчення основних характеристик таких одиниць спеціальної лексики як епонімічні терміни і номени у галузі астрономії в сучасній англійській мові.

Завдання нашої наукової праці: 1) укласти вибірку епонімічних термінів і номенів на матеріалі англійської астрономічної лексики; 2) дати визначення таким поняттям: астрономія, астрономічна термінологія, термін-епонім, номен, номенклатура; 3) вивчити мовні особливості термінів-епонімів і номенів; 4) розглянути структурні характеристики англійської астрономічної спеціальної лексики.

Вивчення англійської наукової літератури в галузі астрономії показало, що в наукових текстах поруч з термінами-загальними назвами (*galaxy, star, comet, artificial satellite, astronomical body, binary star, celestial mechanics*), функціонують також інші спеціальні лексичні одиниці: епонімічні терміни (*Kuiper belt, Hawking radiation, Hubble space telescope, small Magellanic cloud*) і номени (*Draper, Malin, Mercury, Florence, Apollo, Amor, Brucia, Yalta, Ukraina, Kerch, Sumiana, Simferopol, Alma, Kimmeria*).

Саме терміни-епоніми і номени астрономічної науки в англійській мові є об'єктом нашого дослідження. Мовний матеріал дослідження — 140 англійських термінів-епонімів і номенів у галузі астрономії (Див.: 4; 5; 6).

Розглянемо дефініції основних понять, які вивчаються у нашій роботі.

Астрономія — наука про Всесвіт, що вивчає розміщення, рух, будову, походження і розвиток небесних тіл, а також створених ними систем. Основним об'єктом дослідження в астрономії є небесні тіла — всі природні об'єкти, які є в космосі (комети, планети, метеорити, астероїди, зірки тощо).

Астрономічна спеціальна лексика — це сукупність термінів (у тому числі термінів-епонімів), номенів, професіоналізмів, терміно-символів, космонімів та інших гібридних одиниць (Соломахін, 2015, с. 28).

Астрономічні терміни — це ті терміни, якими послуговується астрономія як спостережна наука для опису та класифікації Всесвіту й основних властивостей небесних об'єктів.

Термін-епонім — це термін, який містить у своєму складі власну назву, що представлена антропонімом, топонімом чи міфонімом, або це термін, утворений від власного імені безафікським (за допомогою метонімічного перенесення) або афіксальним способом (Какзанова, 2013, с. 62).

Номен — це специфічна лексична одиниця, яка утворена від власної назви за допомогою метонімічного переносу і яка називає конкретні об'єкти. Номену взагалі приписують такі ознаки: 1) важливість таких мовних одиниць у практичному аспекті; 2) функція етикетування, номінування реальних об'єктів; 3) відображення суб'єктивності сприйняття світу вченими-практиками; 4) позначення номенами конкретних, одиночних понять і т.ін.

В. Лейчик характеризує номен такими тезами: 1) «номенклатурним ім'ям може бути виражене не будь-яке поняття, а тільки те, що входить у систему певного роду; 2) існування одиночного знаку неможливо, бо номенклатурна одиниця є членом тільки системи — номенклатури; 3) номенклатурні знаки, як і терміни, генетично можуть бути власними назвами» (Лейчик, 1974, с. 24).

Номенклатурою називаємо систему позначень класів предметів, що входять в один однорідний ряд, на основі свідомо відібраних зовнішніх ознак цих предметів (Лейчик, 1974, с. 24). Можна стверджувати, що номенклатура — це сукупність номенів певної галузі науки. Слід підкреслити, що система номенів не замкнута і не так строго організована, як система термінів. До неї можна додати або вивести з неї окремі номени і цілі блоки, не змінюючи систему в цілому.

Проведене дослідження показало, що англійські терміни-епоніми і номени є повноправними членами спеціальної лексики в галузі астрономії. І якщо терміни-загальні назви і терміни-епоніми позначають абстрактні, узагальнені поняття, то номени астрономічної

галузі позначають конкретні й одиничні поняття цієї галузі знань. Крім того, в основі епонімічних термінів і номенів лежать власні назви.

Кількісний аналіз свідчить, що у нашому мовному матеріалі терміни-епоніми налічують 76 лексичних одиниць, тобто 54,3 %, а номені нараховують 64 лексичні одиниці, тобто 45,7 % всього корпусу досліджуваних одиниць.

З точки зору структурної організації всі досліджувані англомовні астрономічні терміни-епоніми можна розділити на 2 групи: терміни-слова (*langley, newton, galileo, jansky*) і терміни-словосполучення (*Lagrange point, Miyamori valley, Fulton gap, large Magellanic cloud*).

Епонімічні терміни-слова у нашому досліджуваному матеріалі налічують 4 мовні одиниці. Всі вони утворені для позначення одиниць вимірювання: *langley (a measurement of solar radiation)* названа ім'ям американського астрофізика Семюеля Ленглі (*Langley*), *newton (a unit of force)* названа на честь англійського фізика Ісаака Ньютона (*Newton*), *galileo (unit of acceleration typically used in precision gravimetry)* названа ім'ям італійського фізика Галілео Галілея (*Galilei*), *jansky (a unit of flux density)* названа на честь американського астронома Карла Янського (*Jansky*).

Найбільша частина термінів-епонімів представлена термінами-словосполученнями (72 одиниці). Такий тип термінів, як правило, включає в себе опорний структурний елемент, який виражено загальною назвою, й онім (власну назву). В ролі загальних компонентів використовується достатньо велика група терміноелементів, з-поміж яких найчастотнішими є такі: *law, object, phenomenon, system, point, parameter, sphere, diagram, limit, ring, cloud, belt, void, valley, telescope, disk, comet, star, galaxy, gap, beads, wreath*.

Англійські епонімічні терміни-словосполучення у нашому мовному матеріалі поділяються на двокомпонентні, трикомпонентні, чотирикомпонентні терміни-словосполучення, не рахуючи службові частини мови. Слід зазначити, що двокомпонентні одиниці є найчисленнішою термінологічною групою.

З граматико-структурної точки зору епонімічні терміни-словосполучення в межах англомовної астрономічної термінології утворюються за такими продуктивними моделями:

N prop + N com: *Airy disk, Copernicus heliocentrism, Kordylevski clouds, Minnaert function, Quetelet rings, Roche lobe, Kirkwood gaps*;

(N prop)'s + N com (де онім використовується у присвійному відмінку): *Kapteyn's star, Baily's beads, Tisserand's parameter, Hubble's law, Halley's comet*;

Adj + N com (де ад'єктивний компонент виражено морфологічним похідним оніма): *Galilean moons, Newtonian reflector, Markarian galaxies, Keplerian telescope, Pythagorean system, Ptolemaic system*;

N prop + N prop + N com: *Titius – Bode law, Hertzprung – Russell diagram, Lindsay – Shapley ring, Hubble – Lemaitre Law*;

Малопродуктивними моделями у нашому мовному матеріалі є такі:

(N prop)'s + N com + prep + N com: *Kepler's law of ellipses, Kepler's law of harmonies, Newton's law of inertia, Newton's law of motion*;

N prop + N prop + N prop + N com: *Wolf – Lundmark – Melotte system, Kunan – Barger – Cowie void*;

(N prop)'s + N com + prep + Adj + N com: *Kepler's law of equal areas, Newton's law of reciprocal actions, Kepler's laws of planetary motion, Newton's law of universal gravitation*.

Непродуктивним моделями у нашому корпусі епонімних термінів є такі:

Adj + Adj + N com (де другий ад'єктивний компонент є морфологічно похідним оніма): *small Magellanic cloud, large Magellanic cloud*;

N prop + Adj + N com: *Galileo national telescope*;

N prop + N com + N com: *Hubble space telescope*.

Спостереження показали, що у ролі власних назв у складі англійських епонімних термінів-словосполучень використовуються прізвища (іноді імена й прізвища) фізиків, астрофізиків, астрономів, астрологів, які першими відкрили, спостерігали, вивчали, описували певні небесні тіла, або винайшли астрономічні прилади, інструменти тощо.

Щодо номенів як різновиду англійських лексичних одиниць в царині астрономії, то саме вони є відмінною рисою спеціальної лексики астрономії, яка відрізняє її від вокабуляру інших галузей знань.

У нашому мовному матеріалі майже половину досліджуваних лексичних одиниць складають номени (45,7 %). Як показав аналіз, всі номени за структурою є однослівними лексичними одиницями, за етимологією всі вони походять з власних назв, які представлені теонімами й міфонімами.

Номени у нашому корпусі досліджуваних одиниць позначають конкретні й одиночні поняття і називають конкретні небесні об'єкти, а саме: планети: *Mercury, Venus, Mars, Jupiter, Saturn, Uranus, Neptune*; сузір'я: *Pegasus, Orion, Cassiopeia, Taurus*, астероїди: *Cerer, Vesta, Pallas, Hygeia, Juno, Davida, Eros, Cybele, Euphrosyne, Icarus* і т.ін.

Проведене дослідження дало змогу виокремити і вивчити два різновиди спеціальної лексики: терміни-епоніми і номени, визначити основні структурні характеристики англійських термінів-епонімів і номенів, описати основні синтаксичні моделі епонімних термінів-словосполучень.

Можна зробити висновок, що англійські епонімні терміни в

галузі астрономії є частиною спеціальної наукової літератури, тому що вони являють собою єдиний спосіб увічнення осіб, які зробили важливі відкриття, описали об'єкти, явища або процеси. Епонімічним термінам властива тенденція до однозначності, короткості та інтернаціональності. Крім того, вони відображають історію науки, є знаками культурної пам'яті і виконують меморіальну функцію. Номені є не тільки другим за значущістю різновидом спеціальних лексичних одиниць в галузі астрономії, а й суттєвою складовою наукового стилю англійської мови.

Перспективу подальших розвідок у визначеному напрямі вбачаємо у вивченні тематичної організації, етимологічних і семантичних характеристик термінів-епонімів і номенів астрономічної спеціальної лексики на матеріалі сучасної англійської мови.

Список використаних джерел:

1. Какзанова Е.Н. (2013). Философская картина мира в эпонимических интернационализмах. В: *Вестник Перм. ун-та. Философия. Психология. Социология*. Пермь. № 1(13). С. 62-64.

2. Лейчик В.М. (1974). Номенклатура – промежуточное звено между терминами и именами собственными. В: *Вопросы терминологии и лингвистической статистики*. Воронеж. С. 13-25.

3. Соломахін А.Ф. (2015). *Структура, функціонування та розвиток астрономічної термінології української мови (друга половина ХХ – початок ХХІ століть)*. Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Харків.

4. Glossary of Astronomy. URL: <http://en.m.wikipedia.org/wiki/astronomy>

5. Glossary of Astronomy Terms. URL: <http://www.seasky.org/astronomy>

6. Astronomy Terms. URL: <http://skyandtelescope.org/astronomy>

Наукове видання

STUDIA PHILOLOGICA

Збірник
студентських наукових праць

ВИПУСК 7

The Collection of Students' Scientific Works ISSUE 7

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Century Schoolbook.
Ум. др. арк. 3,2. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: «ПараГраф+»
м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазепи, 6/8
тел.: (0362) 26-49-27